

V souladu s usnesením vlády č. 843 ze dne 27. září 2021 k návrhu Státní kulturní politiky 2021-2025+ a v rámci implementace Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví v České republice stanovuje Ministerstvo kultury

Plán péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na léta 2022–2025 **(s výhledem do roku 2030)**

Obsah:

- I. Novodobý vývoj a současný stav péče o tradiční lidovou kulturu v ČR
- II. SWOT analýza současného stavu
- III. Konkrétní úkoly na úrovni ministerstva, krajů a odborných institucí
- IV. Finanční zabezpečení

I. Novodobý vývoj a současný stav péče o tradiční lidovou kulturu v ČR

V druhé polovině 20. století zesílily mezinárodní snahy o podporu zachování nehmotného kulturního dědictví v různých částech světa. Završením těchto snah bylo přijetí „Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví“ (Paříž, 2003; dále jen „Úmluva“). Česká republika (dále jen „ČR“) k této Úmluvě přistoupila v roce 2009¹ a teprve tehdy získala poprvé v historii českých zemí právní ochranu pro své nemateriální kulturní dědictví. Jako implementační nástroj pro plnění úkolů této mezinárodní Úmluvy se velmi dobře osvědčila vládou přijatá „Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice“, jejíž třetí aktualizace pozbyla platnosti v roce 2020². Konkrétní úkoly v této oblasti od počátku směřovaly k efektivnější identifikaci tradiční lidové kultury, její systematické dokumentaci, uchování a předávání dalším generacím, jakož i k její prezentaci veřejnosti u nás i v zahraničí. V tomto duchu na předchozí koncepci navazuje konkrétními úkoly i tento plán pro období 2022-2025.

ČR stojí v popředí mezinárodního úsilí o zachování nemateriálního kulturního dědictví. Toto její mezinárodní postavení bylo potvrzeno krátce po přístupu k Úmluvě, a to v červnu 2010 jejím zvolením do Mezivládního výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví, který řídí provádění Úmluvy. Mandát vypršel v roce 2014. V září 2020 se této cti dostalo ČR podruhé, kdy byla opět zvolena do tohoto mezinárodního orgánu pro období 2020-2024. Kromě toho Česká národopisná společnost získala krátce po přístupu ČR k Úmluvě akreditaci UNESCO a dlouhodobě úspěšně působí v evaluačním orgánu Úmluvy.

Jako předmět péče v této oblasti se v souvislosti s Úmluvou v ČR chápe především nemateriální složka tradiční lidové kultury. Jejimi jednotlivými prvky se rozumí především zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společenství, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého nemateriálního kulturního dědictví.

¹ Viz Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví Českou republikou, Sbírka mezinárodních smluv, ročník 2009, částka 14

² Usnesení vlády č. 10/2016 ke Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR na období 2016-2020

Tradiční lidová kultura (dále jen „TLK“) je významným zdrojem kulturní rozmanitosti, vzdělanosti, spolu s dalšími prvky kulturního dědictví vytváří základ sdíleného znalostního potenciálu a kulturní identity obyvatel země, má velký podíl při využívání volného času a tím přispívá ke kultivovanosti obyvatel, významně napomáhá celkovému rozvoji jednotlivých obcí i celých regionů. TLK je osobitou součástí kulturního dědictví, jejím výrazným specifickým je, že je živá a na rozdíl od dědictví hmotného se stále flexibilně vyvíjí a přetváří. Toto dědictví je tedy zároveň součástí tzv. živé kultury.

V roce 2004 byl zřízen poradní orgán ministra kultury Národní rada pro tradiční lidovou kulturu³. V této radě jsou zastoupeny relevantní muzejní, vzdělávací a vědecké instituce, zástupci obcí, krajů a nositelů pečujících o nematné kulturní dědictví, zástupci Svazu řemeslníků ČR a veřejnoprávních médií. Ministerstvo kultury s radou konzultuje svoje dokumenty a záměry, rada působí jako posuzující orgán pro zápisy prvků do Seznamu nemateriálních statků TLK ČR.

Důležitým momentem pro implementaci Úmluvy bylo povzbuzení a aktivizace obcí a regionů, aby soustředily svou pozornost v péči o kulturní dědictví nejen na hmotné památky, ale také na zvyky, tradice, obyčeje, řemeslné dovednosti a další živoucí nematné prvky. Ministerstvu kultury se podařilo ve spolupráci s krajskými samosprávami vytvořit funkční síť spolupracujících odborných institucí. Na celostátní úrovni pověřilo Ministerstvo kultury úlohou odborného gestora státní příspěvkovou organizaci Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (2004) a na regionální úrovni kraje a krajské úřady pověřily vybraná muzea (2004–2008). Regionálními odbornými pracovišti pověřenými péčí o TLK v krajích (dále jen regionální pracoviště) se staly tyto instituce a jsou jimi dosud:

- Hlavní město Praha: Muzeum hl. m. Prahy
- Středočeský kraj: Regionální muzeum v Kolíně
- Jihočeský kraj: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
- Plzeňský kraj: Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech
- Karlovarský kraj: Muzeum Cheb, p. o. Karlovarského kraje
- Ústecký kraj: Regionální muzeum v Teplicích
- Liberecký kraj: Muzeum Českého ráje Turnov
- Královéhradecký kraj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové
- Pardubický kraj: Muzeum v přírodě Vysočina, Hlinsko (Národní muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm)
- Kraj Vysočina: Muzeum Vysočiny Třebíč
- Jihomoravský kraj: Masarykovo muzeum v Hodoníně
- Zlínský kraj: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti
- Olomoucký kraj: Vlastivědné muzeum v Olomouci
- Moravskoslezský kraj: Muzeum Těšínska (Český Těšín) a Muzeum Novojičínka (Nový Jičín)

Zřízení regionálních pracovišť orgány územních samospráv se projevilo jako velice prozřetelný a zásadní krok, protože vznik sítě těchto pracovišť, výsledky jejich práce a spolupráce s orgány územní samosprávy, vzájemná spolupráce regionálních pracovišť a spolupráce s Národním ústavem lidové kultury a Ministerstvem kultury přináší trvale příznivé výsledky. Tato celorepubliková síť odborných institucí na sebe převzala plnění stěžejních úkolů, díky kterým se podařilo významně eliminovat hrozící nebezpečí ztráty nebo negativní proměny některých významných kulturních hodnot a tradic. Základním

³ Viz Příkaz ministra 39/2004, kterým se zřizuje Národní rada pro tradiční lidovou kulturu a vydává její statut

předpokladem pokračování tohoto trendu je věnovat péči o tradiční lidovou kulturu trvalou pozornost, především pak její dokumentaci a prezentaci, uveřejňování výsledků výzkumů, vyhledávání rizik a příležitostí, a pro tyto účely pravidelně aktualizovat plány péče o tradiční lidovou kulturu v ČR.

Mimo tuto síť se významně podílejí na péči o TLK muzea zřizovaná Ministerstvem kultury (zejména Národní muzeum, Národní muzeum v přírodě, Moravské zemské muzeum, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou) a další jím zřizované instituce (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Národní památkový ústav, Národní filmový archiv). Velmi přínosné jsou také mnohé projekty a aktivity Etnologického ústavu Akademie věd ČR, v.v.i., Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a dalších univerzitních pracovišť, České národopisné společnosti, z.s., Asociace muzeí a galerií ČR, paměťových institucí a spolků na místní i regionální úrovni, místních samospráv, místních komunit, nestátních neziskových organizací a fyzických osob.

Mimořádný význam pro uchování tradiční lidové kultury v oblasti řemesel má udělování titulu „Nositel tradice lidových řemesel“ dle nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění pozdějších předpisů. Je to zvláštní forma ocenění lidových řemeslníků, jejich dovedností, znalostí postupů a technologií tradičních lidových řemesel, zvláště těch, jimž hrozí zánik. Dosud tak ministr kultury ocenil 89 vybraných řemeslníků. Toto ocenění a následná možnost držitelů titulu ucházet se o dotaci či stipendium Ministerstva kultury na uchování a prezentaci svého řemesla jsou zároveň podporou drobného podnikání a příkladem využití tradiční lidové kultury jako faktoru udržitelného rozvoje. Český projekt Nositel tradice lidových řemesel je mezinárodně velmi ceněnou národní variantou světového programu UNESCO „Žijící lidské poklady“. Pro uveřejňování informací z oblasti tradičních lidových řemesel zřídil Národní ústav lidové kultury portál www.lidovaremesla.cz. Dlouhodobé zkušenosti s tímto programem přiměly v roce 2018 Ministerstvo kultury a Národní ústav lidové kultury k předložení nominace „Strategie pro zachování tradičních řemesel – program Nositelé tradice lidových řemesel“ k zápisu do Registru osvědčených praktik na zachování nemateriálního kulturního dědictví, který je jedním z mezinárodních seznamů zřízených UNESCO na základě Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví. Z důvodu velkého převisu předložených nominací bylo hodnocení této české nominace pozastaveno a obnoveno až v roce 2021.

K této formě veřejného oceňování řemeslníků udržujících výjimečné řemeslné technologie se postupně připojily kraje a některá města. Lidové tvůrce na místní či krajské úrovni oceňují zpravidla pod označením „mistr tradiční rukodělné výroby“⁴.

Mezi lety 2006 – 2010 na celém území ČR proběhlo dotazníkové šetření v oblasti identifikace prvků tradiční lidové kultury. Hlavním řešitelem byl Národní ústav lidové kultury a podílela se na něm všechna pověřená regionální pracoviště. Výsledky tematicky zaměřených dotazníků byly následně zpracovány jednak za celou Českou republiku, jednak za každý kraj samostatně. Vznikla tak obsáhlá databáze poznatků o současné podobě tradiční lidové kultury v ČR, která se stala podkladovým materiálem pro prezentaci tradiční lidové kultury široké veřejnosti a pro plánování odborné dokumentace identifikovaných prvků. Databáze je dostupná v elektronické formě na webovém portálu Lidová kultura: [Elektronické databáze – Lidová kultura \(lidovakultura.cz\)](http://Elektronické_databáze_-_Lidová_kultura_(lidovakultura.cz)), kterou spravuje NÚLK. Z důvodu nutnosti modernizace a

⁴ Podrobné informace a další odkazy uvedeny na: [Krajské seznamy - Národní ústav lidové kultury \(nulk.cz\)](http://Krajské_seznamy_-_Národní_ústav_lidové_kultury_(nulk.cz))

optimalizace využitelnosti uvedené databáze byl v letech 2019–2021 realizován projekt interaktivní mapové aplikace, v jehož rámci byly výsledky dotazníkového šetření transformovány do mapových vrstev s multifunkčním vyhledáváním.

Péče o tradiční lidovou kulturu je dotována na úrovni státu, krajů, měst a obcí, a to formou speciálních dotačních řízení nebo v rámci širších dotačních programů na kulturu. Ministerstvo kultury pravidelně od roku 2003 vyhlašuje veřejné výběrové dotační řízení na podporu projektů v oblasti péče o tradiční lidovou kulturu a od roku 2009 Program poskytování příspěvků na tvůrčí nebo studijní účely (viz následující tabulka).

DOTACE A STIPENDIA V OBLASTI TRADIČNÍ LIDOVÉ KULTURY Z PROGRAMŮ MK 2003-2020

rok	Podpora MK celkem	TLK A	TLK B	<i>z toho: regionální pracoviště pro péči o tradiční lidovou kulturu</i>	<i>z toho: Nositelé tradice lidových řemesel + mimořádné stipendium</i>	<i>z toho: udělování titulu Nositel tradice lidových řemesel</i>	<i>z toho: prvky zapsané na seznam UNESCO a národní seznam</i>	podpora neprofesionálních uměleckých aktivit – folklor	podpora zahraničních kontaktů - folklor	podpora regionálních kulturních tradic
2003	4 592 000	2 645 000	0	0	0	150 000	0	1 370 000	307 000	270 000
2004	7 898 000	5 062 000	0	613 000	0	250 000	0	2 348 000	232 000	256 000
2005	7 457 000	2 269 000	3 193 000	1 264 000	0	240 000	0	1 445 000	350 000	200 000
2006	9 421 000	2 300 000	5 156 000	1 506 000	0	364 000	95 000	1 305 000	550 000	110 000
2007	10 505 000	3 604 000	3 969 000	2 360 000	138 000	385 000	100 000	1 957 000	545 000	430 000
2008	15 271 000	5 694 000	5 332 000	2 546 000	171 000	370 000	764 000	3 485 000	520 000	240 000
2009	10 360 000	2 800 000	5 800 000	2 110 000	71 000	370 000	292 000	1 183 000	232 000	345 000
2010	10 937 338	3 067 000	5 412 000	2 165 000	98 000	270 000	125 000	1 222 000	540 000	696 338
2011	10 597 000	3 000 000	5 010 000	937 000	95 000	320 000	258 000	1 624 000	428 000	535 000
2012	10 358 000	2 530 000	5 266 000	1 568 000	49 000	320 000	414 000	1 532 000	730 000	300 000
2013	9 450 000	1 870 000	5 248 000	1 047 000	185 000	170 000	525 000	1 320 000	802 000	210 000
2014	9 457 000	2 094 000	4 831 000	1 080 000	49 000	270 000	924 000	1 680 000	750 000	102 000
2015	9 913 125	2 629 125	4 851 000	1 211 000	179 000	370 000	407 000	1 419 000	440 000	167 000
2016	9 441 000	1 623 000	5 709 000	1 247 000	74 000	220 000	480 000	1 133 000	586 000	390 000
2017	11 418 000	1 372 000	6 063 000	1 552 000	96 000	370 000	565 000	745 000	485 000	170 000
2018	4 908 000	1 750 000	3 053 000	1 028 000	96 000	370 000	1 069 000	1 050 000	953 000	1 245 000
2019	7 127 165	1 475 000	3 122 165	1 275 000	340 000	270 000	1 234 500	1 360 000	645 000	375 000
2020*	8 487 000	1 427 000	2 708 000	1 254 000	2 080 000	385 000	2 066 000	1 718 000	200 000	450 000
2021*	12 534 364	1 819 864	3 217 500	1 183 000	2 096 000	385 000	1 950 000	1 255 000	173 000	455 000
celkem	180 131 992	49 030 989	77 940 669	25 946 000	5 817 000	5 849 000	11 268 500	29 151 000	9 468 000	6 946 338

*pozn. včetně mimořádného stipendia pro Nositele TLŘ vyhlášeného v souvislosti s pandemií Covid-19

Oblast péče o tradiční lidovou kulturu, podobně jako jiné oblasti kulturního a společenského života, významně zasáhla pandemie covid-19. Velmi ohroženou skupinou se stali také Nositelé tradice lidových řemesel. Vzhledem k tomu, že mnoho z nich nedosáhlo v rámci jiných programů na podporu, Ministerstvo kultury připravilo pro tyto výjimečné řemeslníky v letech 2020 a 2021 mimořádný stipendijní program, v rámci kterého podpořilo jejich tvorbu a předávání zkušeností a dovedností nastupující generaci. Program také napomohl muzejním institucím získat do svých sbírek výrobky těchto řemeslníků. O program byl velký zájem, prvotní zkušenosti s touto podporou naznačily, že stipendijní program Ministerstva kultury je velmi účinným nástrojem v oblasti uchování a předávání tradičních znalostí a dovedností.

Výsledky plnění úkolů v oblasti péče o TLK jsou každoročně zveřejňovány ve výročních zprávách výše uvedených institucí, Ministerstva kultury a také prostřednictvím internetových domén pod správou NÚLK: www.nulk.cz, www.lidovakultura.cz a www.lidovaremesla.cz.

Významným mezníkem v oblasti péče o TLK bylo zřízení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR v roce 2008⁵.

Hlavním účelem tohoto seznamu je ochrana, zachování, identifikace, rozvoj a podpora nemateriálního kulturního dědictví na území ČR. Seznam je pravidelně aktualizován a zapsané statky pravidelně dokumentovány. Zápis do tohoto národního seznamu je základní podmínkou pro možnost nominování statku do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva, který zřídilo na základě Úmluvy UNESCO.

Seznam obsahuje k 1. 1. 2022 tyto položky:

Pořadové číslo položky	Název statku	Navrhovatel
1/2009	Slovácký verbuňk	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
2/2009	Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku	NPÚ – SLS Vysočina, Hlinsko
3/2009	Jízdy králů na Slovácku	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
4/2009	Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi	Ministerstvo zemědělství
5/2011	Myslivost – plánovitě trvale udržitelné obhospodařování zvěře a jejího prostředí jako přirozená součást života na venkově	Českomoravská myslivecká jednota
6/2012	Valašský odzemek	Valašské muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm
7/2012	Vodění jidáše	Národní památkový ústav, ú.o.p. Pardubice

⁵ Upraveno Příkazem ministra č. 41/2008, kterým se zřizuje „Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky“, ve znění Příkazu ministra č. 45/2012, v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 5. ledna 2011 č. 11 ke Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v ČR a v rámci implementace Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví

8/2012	Východočeské loutkářství	Královéhradecký kraj, Pardubický kraj
9/2013	Běh o Barchan	Město Jemnice
10/2014	Technologie výroby modrotisku	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
11/2014	Tradiční léčebné procedury a odkaz V. Priessnitze	Olomoucký kraj
12/2014	České loutkářství – lidové interpretační umění	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Praha
13/2015	Betlémská cesta v Třešti	Muzeum Vysočiny Třebíč
14/2015	Lidová tradice výroby vánočních ozdob ze skleněných perliček	Muzeum Českého ráje v Turnově
15/2016	Skřipácká muzika na Jihlavsku	Muzeum Vysočiny Třebíč
16/2016	Velikonoční obchůzky s Jidáši na Bučovicku	Masarykovo muzeum v Hodoníně
17/2017	Historický morový průvod v Brtnici	Muzeum Vysočiny Třebíč
18/2017	Milevské maškary	Maškarní sdružení, spolek pro udržování tradic v Milevsku
19/2017	Ochotnické divadlo v České republice	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Praha
20/2017	Ruční výroba masopustních masek v Zákupch	Muzeum Českého ráje v Turnově
21/2017	Velikonoční slavnosti Matiček a Ježíškových Matiček na Hané	Olomoucký kraj
22/2017	Tradice vorařství na řece Vltavě	Vltavan Čechy
23/2018	Technologie pivovarnického bednářství	Plzeňský Prazdroj, a.s.
24/2018	Technologie tkaní čínovati na Hornácku	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
25/2018	Dudácká tradice v ČR	Národní ústav lidové kultury ve Strážnici
26/2018	Ruční výroba žinylkových textilií v Hlinsku	Pardubický kraj a NPÚ – SLS Vysočina, Hlinsko
27/2019	Tradice krajkářství na Vamberecku	Královéhradecký kraj
28/2019	Tradiční hody s právem na Uherskohradišťsku	Slovácké muzeum, Uherské Hradiště
29/2021	Ruční výroba skla	Muzeum skla a bižuterie, Jablonec nad Nisou
30/2021	Zlatá sobota – praxe v průběhu mariánské pouti v Žarošicích	Masarykovo muzeum v Hodoníně; Moravské zemské muzeum, Brno

Z toho do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO) byly dosud zapsány tyto statky:

Slovácký verbuňk (2005), Masopustní obchůzky a masky na Hlinecku (2010), Sokolnictví (2010 – přidružení ČR k nadnárodní nominaci koordinované Spojenými arabskými emiráty) Jízdy králů na jihovýchodě České republiky (2011), Slovenské a české loutkářství (2016 – společná nominace Slovenské republiky a České republiky), Modrotisk (2018 – společná nominace České republiky, Maďarska, Německa, Rakouska a Slovenské republiky), Výroba vánočních ozdob ze skleněných perlí pro vánoční stromek“ (2020).

V letech 2020 - 2021 Ministerstvo kultury iniciovalo českou účast ve dvou nově připravovaných nadnárodních nominacích: „Ruční výroba skla“ (ČR, Finsko, Francie, Německo, Maďarsko, Španělsko) a „Evropské vorařství“ (ČR, Německo, Polsko, Rakousko, Lotyšsko, Španělsko). Obě nominace byly odevzdány a čeká je hodnotící proces.

Období mezi lety 2011 – 2018 bylo důležité pro tvorbu soupisů regionálně významných prvků tradiční lidové kultury na úrovni krajů (tzv. krajských seznamů). Dle metodického pokynu Ministerstva kultury⁶ lze nominovat prvky do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR od roku 2014 pouze po předchozím zapsání do krajského seznamu. Tyto seznamy se podařilo vytvořit ve všech krajích ČR⁷.

Ministerstvo kultury podporuje a rozvíjí odbornou spolupráci v oblasti péče o nehmotné kulturní dědictví s dalšími resorty, z nichž relevantní jsou:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako gestor pro oblast využívání poznatků o tradiční lidové kultuře ve výchovně vzdělávacím procesu a zařazování nabídky z oblasti muzejní pedagogiky do vyučování na úrovni všech typů mateřských, základních i středních škol
- Ministerstvo vnitra jako gestor pro oblast spolupráce při průzkumech archivních dokladů o nehmotném kulturním dědictví
- Ministerstvo obrany jako zřizovatel Vojenského uměleckého souboru Ondráš, který je jediným profesionálním uměleckým tělesem svého druhu v ČR a ve své tvorbě čerpá z lidových tradic, hudebního a tanečního a folkloru všech regionů ČR
- Ministerstvo zemědělství jako gestor vybraných statků zapsaných do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR a do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO)
- Ministerstvo zahraničních věcí jako poskytovatel organizační spolupráce prostřednictvím Stále mise ČR při UNESCO a České komise pro UNESCO

II. SWOT analýza

1) Jaké hlavní faktory, které **může** vláda, ať již přímo (např. usnesením, nařízením, vyhláškou apod.) nebo nepřímo (např. usnesením v jiné věci, zavedením inovace technologie, systemizací apod.) ovlivnit, působí v současnosti **příznivě** na rozvoj kultury?

⁶ Metodický pokyn MK pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR čj. MK 83893/2018

⁷ Aktuální informace jsou dostupné na webových stránkách regionálních pracovišť v jednotlivých krajích – odkazy jsou souhrnně uveřejněny na [Krajské seznamy - Národní ústav lidové kultury \(nulk.cz\)](http://nulk.cz)

- **Úspěšné aktuální projekty** – nadále se úspěšně realizuje národní projekt Nositel tradice lidových řemesel, podařilo se zavést a průběžně aktualizovat Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR; ve všech krajích ČR se podařilo zavést obdobu tohoto národního seznamu; ve všech krajích kromě Karlovarského a Hlavního města Prahy se podařilo zavést ocenění řemeslníků v oblasti tradičních řemesel;
- **Existence sítě odborných organizací** pro péči o TLK, vytvoření profesionálních týmů; péči o TLK je pověřena příspěvková organizace Ministerstva kultury Národní ústav lidové kultury a regionální odborná pracoviště při krajských muzeích a Národním muzeu v přírodě s vlastní sítí dobrovolných spolupracovníků a spolupracujících institucí, s jejichž pomocí se buduje a rozvíjí koordinovaný systém péče o TLK v celé ČR
- **Zlepšení české muzejní pedagogiky** se významně projevilo i u projektů prezentujících TLK v rámci školních programů
- **Udržitelná míra financování projektů v rámci státního rozpočtu** - Ministerstvu kultury se daří udržovat podporu z dotačních programů v rámci programu Kulturní aktivity, Programu poskytování tvůrčích nebo studijních stipendií, výzkumného programu NAKI a v oblasti institucionální podpory rozvoje výzkumných organizací; při příznivém vývoji státního rozpočtu se daří podporu i navyšovat; zcela mimořádně se podařilo v rámci nouzového stavu podpořit v rámci stipendijního programu Nositele tradice lidových řemesel a MK má záměr v této podpoře pokračovat
- **Novodobé ukotvení péče o nemateriální kulturní dědictví v právním řádu ČR** – přistoupením k Úmluvě je vytvořena právní garance péče o nemateriální kulturní dědictví, Úmluva je v souladu s Ústavou ČR součástí českého právního řádu
- **Velmi dobré postavení ČR v oblasti zachování a péče o nemateriální kulturní dědictví na mezinárodní úrovni**, aktivní a velmi úspěšná spolupráce v této agendě v rámci UNESCO; aktuálně členství v Mezivládním výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví (UNESCO – 2020 až 2024)
- **Systematické rozvíjení školení v teoretické i praktické rovině výzkumu, dokumentace a péče o TLK na univerzitní půdě**, kde jsou především studenti etnologie a příbuzných oborů (např. Arts Management) systematicky školeni prostřednictvím přednášek, seminářů, praktik a diplomových prací v teoretických i praktických dovednostech terénního výzkumu, poznání i uplatnění nástrojů systémové péče o TLK a dalším nemateriálním kulturním dědictví

2) *Jaké hlavní faktory, které může vláda, ať již přímo (např. usnesením, nařízením, vyhláškou apod.) nebo nepřímo (např. usnesením v jiné věci, zavedením inovace technologie, systemizací apod.) ovlivnit, působí v současnosti nepříznivě na rozvoj kultury?*

- **Nepříznivý vývoj veřejných rozpočtů** může významně ovlivnit i financování kultury v oblasti péče o TLK; situace se bude s velkou pravděpodobností dlouhodobě zhoršovat s prohlubujícími se dopady pandemie covid-19 a očekávanými důsledky války na Ukrajině
- **Nedostatečné prostředky na akvizice, konzervování, restaurování a dokumentaci** jsou problémem muzejních institucí ve všech oblastech činnosti, oblasti TLK se problém týká též citelně, nejde však o problém konkurence soukromých zájemců, ale o obecný nedostatek finančních prostředků, tedy i na konzervování, restaurování a výkup tradičních dokladů lidské činnosti, ať už jde o produkty lidových tvůrců a řemeslníků nebo o hmotné doklady dochovaných tradic a obřadů, řada z nich je dnes již ohrožená na své existenci nebo dochází k inovacím, které bez bližšího studia snadno uniknou odbornému zpracování

- **Nedostatek systemizovaných pozic pro zaměstnání školených odborníků na nemateriální kulturní dědictví;** většina muzejních pracovišť je zaměřena převážně na zkoumání historických reálií a tomu přizpůsobuje obsazení pozic odborných pracovníků – výzkum současné podoby nemateriálního kulturního dědictví se tak dlouhodobě potýká s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, kteří jsou po teoretické i praktické stránce vybaveni adekvátní sumou znalostních kompetencí pro dokumentaci i konkrétní nástroje péče o současnou TLK na lokální, regionální i národní úrovni

3) *Jaké hlavní faktory, které **nemůže** vláda ovlivnit (např. geografické faktory, nadnárodní politické vlivy, migrace obyvatel, přírodní podmínky apod.) působí v současnosti **příznivě** na rozvoj kultury?*

- **Silná tradice** – v naší zemi nadále existuje velké bohatství živé a dochované TLK, v mnoha regionech jsou dosud živé prvky TLK součástí každodenního života
- **Příznivý postoj veřejnosti** – velkou pomocí v oblasti péče o TLK je příznivé přijetí záměrů Ministerstva kultury odbornou i laickou veřejností a orgány místní a krajské samosprávy; aktivní podíl dobrovolných spolupracovníků, jimž je poskytována soustavná metodická pomoc a mnohdy i pomoc finanční
- **Výrazný podíl aktivit spolků a místních komunit** – dlouhodobě dochází k přirozenému udržování a předávání různých prvků TLK uvnitř místních společenství nebo prostřednictvím aktivit spolků jako jsou např. sbory dobrovolných hasičů
- **Prezentace folkloru a bohatství současného folklorního hnutí** – ČR má vysoký počet folklorních přehlídek a festivalů rozprostřených po celém svém území; folklorní hnutí je příznivě ovlivňováno multigeneračními snahami navracet se k tradicím, seznamovat se s prvky TLK a začleňovat je do běžného života
- **Zájem o TLK v rámci cestovního ruchu** může přinést zvýšení obecného povědomí o zvycích a obyčejích našich regionů, je však třeba uplatňovat citlivý přístup, který nenaruší živé a přirozené udržování statků a nezpůsobí nežádoucí inovace
- **Zájem samospráv na využití TLK pro vlastní prezentaci, reprezentaci a identifikaci** dokládá např. udělování regionálních ocenění nositelům kulturních statků a vedení krajských seznamů
- **Zájem zahraničních návštěvníků** o prezentaci a produkci TLK, zejména lidovou hudbu a tanec, řemeslné výrobky apod.
- **Potenciál k mezinárodní spolupráci**, a to jak v rámci příhraniční a regionální spolupráce, tak v rámci UNESCO; jde zejména o dokumentační a prezentační projekty, výměnu sbírkových muzejních fondů a koordinovaný postup při přípravách nadnárodních nominací k zápisu do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva a výměnu zkušeností mezi odborníky
- **Využití některých aspektů tradiční lidové kultury v oblasti tzv. kreativních průmyslů a jako významných činitelů udržitelného rozvoje** – např. řemeslných nebo agrotechnických postupů, ale i dalších
- **Funkční institucionální síť péče o TLK na regionální a národní úrovni**

4) *Jaké hlavní faktory, které **nemůže** vláda ovlivnit (např. geografické faktory, nadnárodní politické vlivy, migrace obyvatel, přírodní podmínky apod.) působí v současnosti **nepříznivě** na rozvoj kultury (vypíšte, prosím, v bodech)?*

- **Klesající počet nositelů tradic, tradičních znalostí a dovedností** – při generační obměně se nedaří plně nahrazovat starší generaci mladšími nositeli, dochází tak celkově k jejich

úbytku; při výkonu tradičního řemesla jako živnosti je častým důvodem nízké ohodnocení řemeslné práce, případně nízká poptávka

- **Neetické nakládání s projevy tradiční lidové kultury, jejich nositeli a dokumentačním materiálem těchto projevů a nositelů** – zkreslování a záměrné zneužití této součásti kulturního dědictví komerčními subjekty, případně zneužívání v rámci různých ideologií, nesprávné informování v médiích, způsobené často povrchním přístupem tvůrců
- **Všeobecný pokles povědomí o TLK**, regionálních a národních dějinách, identitě a kontinuitě českého kulturního prostředí
- **Pokles obecné estetické úrovně** daný konzumním životním stylem velké části populace
- **Negativní vliv zvýšeného zájmu turistů v lokalitách s významnou tradicí** – velký příliv turistů a návštěvníků způsobený masivní reklamou může přispět k narůstání nežádoucích jevů v rámci akcí úzce spojených s prováděním lidových zvyků a obyčejů; snahy místních zvládat příliv turistů mohou mít negativní vliv na průběh a význam těchto akcí a zvýšený turistický zájem může vést k nevhodné komercializaci projevů tradiční lidové kultury
- **Nepříznivý vliv pandemie nemoci Covid-19 na životaschopnost nemateriálních prvků TLK** – ať už se jedná o práci lidových řemeslníků nebo o nemožnost uskutečňovat tradiční akce a udržovat tradiční zvyky a obyčeje v místních komunitách
- **Nedostatečná úroveň předávání znalostí o TLK** v rámci školního a mimoškolního vzdělávání – přetrvává nedostatečná úroveň seznamování s regionální TLK a jejím významem; problém je markantní ve velkých aglomeracích a v místech s nízkou úrovní zachování a udržování lokálních tradic
- **Ohrožení tradičních lidových řemesel tlakem masové produkce a prodeje levných a nekvalitních nápodob výrobků**
- **Nekvalitní veřejná prezentace a případné zneužívání fenoménů TLK** – to vede k znevážení TLK a k záměně těchto prvků při jejich prezentaci za prázdnou nápodobu; negativní vliv konzumerismu a negativní vliv cestovního ruchu; ke zneužití TLK může docházet i v rámci šíření národnostní, etnické, genderové a jiné nesnášenlivosti a xenofobie
- **Prezentace tradiční lidové kultury v českých médiích** je i přes mírné zlepšení stále nedostatečná a často povrchní, nevhodná až zavádějící, přestože státní instituce i spolky trvale vyvíjejí tlak na to, aby se tato situace změnila.

III. Konkrétní úkoly na úrovni ministerstva, krajů a odborných institucí

1. Identifikace projevů tradiční lidové kultury a dalších složek nemateriálního kulturního dědictví

- 1.1 provádět průběžně identifikaci projevů TLK a používat její výsledky pro plánování dalších činností v oblasti péče o TLK

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Ministerstvo kultury

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 1.2 pasportizovat, etnokartograficky a jinými moderními metodami zpracovávat výskyt žijících identifikovaných projevů TLK na území ČR včetně průběžné aktualizace tohoto zpracování

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK a využívat výsledků této činnosti pro operativní a koncepční opatření na spravovaném území

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 1.3 podporovat práce na vytváření a upřesňování standardního názvosloví projevů TLK, včetně kategorizace prvků a reálií postihnutelných etnografickými metodami pro systém identifikace a dokumentace TLK

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s NÚLK, Etnologickým ústavem AV ČR, v.v.i., a Českou národopisnou společností, z. s.

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 1.4 využívat a doplňovat na všech úrovních síť dobrovolných neprofesionálních dokumentátorů (zpravodajů) pro identifikaci a dokumentaci projevů TLK

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK a Českou národopisnou společností, z. s.

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

2. Dokumentace projevů tradiční lidové kultury

- 2.1 ve smyslu „Koncepce identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury“ zajišťovat periodicky dokumentaci projevů TLK, zejména těch, které jsou bezprostředně ohroženy; tyto dokumentovat v pravidelných cyklech podle stupně ohrožení

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 2.2 v muzeích s etnografickými sbírkami a na univerzitních pracovištích vytvářet odborné a ekonomické podmínky pro systematické výzkumy a dokumentaci projevů TLK v terénu a pro archivní výzkumy a rešerše ve specializovaných fondech archivů, muzeí a knihoven; prioritně se věnovat jevům bezprostředně ohroženým zánikem

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK a další krajské paměťové instituce s etnografickými sbírkami a odborných etnografických zázemím

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 2.3 v odborných a výzkumných institucích pokračovat v budování informačních databází z oblasti TLK; v souladu s platnými zákony zpřístupnit tyto databáze zdarma pro vědecké, vzdělávací a další účely

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 2.4 vést a průběžně doplňovat seznamy nemateriálních statků TLK na národní úrovni a na úrovni krajů; tyto seznamy veřejně prezentovat; periodicky sledovat a dokumentovat proměny a užití statků zapsaných v těchto seznamech

Zajistí: NÚLK, regionální odborná pracoviště pro TLK

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 2.5 zpracovávat periodické zprávy k implementaci Úmluvy podle mezinárodního zadání

Zajistí: Ministerstvo kultury, NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 2.6 rozvíjet a podporovat odbornou, informační, školící a metodologickou činnost regionálních odborných pracovišť pro péči o TLK v krajích a Národního ústavu lidové kultury

Zajistí: NÚLK, regionální odborná pracoviště pro TLK

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 2.7 podporovat spolupráci Ministerstva kultury, Národního ústavu lidové kultury a regionálních odborných pracovišť pro péči o TLK s vysokými školami v oblasti dokumentace a výzkumu TLK při terénních výzkumech, zpracování studentských diplomových, bakalářských, ročníkových a seminárních prací a celkově tak posílit profesionální připravenost mladých odborníků pro práci v muzeích a výzkumných institucích.

Zajistí: Ministerstvo kultury, NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

3. Uchovávání, šíření, prezentace a předávání hodnot tradiční lidové kultury

- 3.1 vyhodnotit výsledky stávajícího systému péče o TLK ve spolupráci Národního ústavu lidové kultury, regionálních pracovišť pro péči o TLK v krajích, dalších odborných institucí a nositelů tradic

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., Česká národopisná společnost, z. s., vysoké školy

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.2 prostřednictvím specializovaných muzejních programů podporovat využívání poznatků o TLK ve výchovně vzdělávacím procesu ve školách všech stupňů; za tímto účelem zpracovávat a vydávat pracovní listy a další učební pomůcky pro školní a mimoškolní poznávání a osvojování projevů TLK v ČR

Zajistí: NÚLK, regionální odborná pracoviště pro TLK a další muzejní instituce

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.3 formou výběrových dotačních řízení a stipendií zaměřených na péči o TLK podporovat z veřejných rozpočtů účinnou péči o TLK, její uchování, dokumentaci a prezentaci, a to na úrovni Ministerstva kultury, krajů i obcí

Zajistí: Ministerstvo kultury, kraje, obce

Doporučuje se: obcím a městům podporovat tuto činnost v rámci obecních rozpočtů

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.4 dotační okruhy Ministerstva kultury pro regionální odborná pracoviště pro péči o TLK cíleně směřovat k využití výsledků dotazníkových šetření „Identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury v ČR“ (2006 – 2010) pro průběžnou dokumentaci projevů tradiční lidové kultury; zajistit dle osnovy materiálu „Elektronická metodická příručka pro další využití výsledků výzkumu Identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury v ČR“ vytvořeného Národním ústavem lidové kultury zpracování výstupů s cílem zajistit porovnatelnost aktuálních údajů s významnými soubory dokumentačních dat, které byly pořízeny v minulosti

Zajistí: Ministerstvo kultury, NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.5 provozovat a průběžně aktualizovat centrální veřejnou elektronickou databázi věnující se TLK na území ČR: www.lidovakultura.cz

Zajistí: NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.6 využívat a podle potřeby doplňovat formy a způsoby veřejného oceňování jednotlivců, kolektivů, těles a organizací, které významně přispívají k naplňování péče o TLK na úrovni státu, krajů i obcí

Zajistí: Ministerstvo kultury, NÚLK ve spolupráci s regionálními odbornými pracovišti pro TLK

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK; obcím a městům k přímé realizaci

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.7 pokračovat v činnosti Národní rady pro tradiční lidovou kulturu, která působí jako poradní orgán ministra kultury pro péči o TLK v ČR

Zajistí: Ministerstvo kultury

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.8 zabezpečit dostupnost kvalitních informací o TLK odborné i široké veřejnosti

Zajistí: Ministerstvo kultury, NÚLK, regionální odborná pracoviště pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy, Česká národopisná společnost, z. s.

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.9 veřejně prezentovat odbornou činnost paměťových a výzkumných institucí a organizací prostřednictvím odborných periodik, expozic, výstav, on-line zdrojů a vzdělávacích akcí; k živým ukázkám projevů TLK využívat muzea v přírodě jako ideální prostředí pro prezentaci

Zajistí: Ministerstvo kultury, NÚLK, regionální odborná pracoviště pro TLK, Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., vysoké školy, Česká národopisná společnost, z. s.

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 3.10 zapojit Metodické centrum pro muzea v přírodě při Národním muzeu v přírodě do systému péče o TLK s cílem vyhodnotit roli muzeí v přírodě při implementaci Úmluvy a hledat inovativní způsoby, jakými mohou muzea v přírodě poskytovat pomoc a podporu nositelům nemateriálních kulturních prvků

Zajistí: Národní muzeum v přírodě v Rožnově p. R. ve spolupráci s NÚLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

4. Mezinárodní spolupráce

- 4.1 podporovat mezinárodní spolupráci v oblasti prezentace a ochrany TLK a výměnu zkušeností

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s NÚLK a regionálními odbornými pracovišti pro TLK

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 4.2 podporovat vytváření nadnárodních nominací prvků do seznamů zřízených Úmluvou

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s NÚLK, regionálními odbornými pracovišti pro TLK, Českou národopisnou společností, z. s. a dotčenými komunitami

Doporučuje se: krajským orgánům podporovat v této činnosti regionální odborná pracoviště pro TLK

Termín: průběžně

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

- 4.3 pravidelně vysílat experty na jednání Mezivládního výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO, na Valné shromáždění smluvních států Úmluvy a na mezinárodní porady pořádané UNESCO; posilovat vazby a spolupráci se smluvními státy Úmluvy, především v rámci středoevropského a východoevropského regionu.

Zajistí: Ministerstvo kultury ve spolupráci s NÚLK a Českou národopisnou společností, z. s.

Termín: dle kalendáře sekretariátu UNESCO

Financování: v rámci běžných rozpočtů dotčených subjektů

IV. Finanční zabezpečení

Plnění konkrétních úkolů na úrovni ministerstva, krajů a odborných institucí bude realizováno v rámci běžných rozpočtů a v rámci příslušných výběrových dotačních řízení. S ohledem

na dopady pandemie covid-19 a očekávané důsledky války na Ukrajině nelze předpokládat navýšení těchto prostředků.